

EVROPSKI NALOG ZA HAPŠENJE KAO INSTRUMENT BORBE PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA NA TERITORIJI EVROPSKE UNIJE

Apstrakt

U radu koji je apostrofiran je značaj veoma bitnog pravnog instrumenta, Evropskog naloga za hapšenje (European Arrest Warrant-EAW), čija je primena na teritoriji Evropske unije (EU) počela 2004. godine. Osnovni cilj rada je, da sa pravno-istorijskog aspekta sagleda značaj i ulogu pravnih akata koji regulišu pitanje ekstradicije i efekte zakonodavnih aktivnosti pomoću kojih se ista sprovodi. Imajući u vidu način funkcionisanja sistema ekstradicije okrivljenih i osuđenih lica, decidno su obrazloženi glavni razlozi i opravdanost uvođenja Evropskog naloga za hapšenje (European Arrest Warrant-EAW), koji je u velikoj meri pojednostavio nekadašnji izrazito komplikovan sistem izručenja lica. Takođe, značajno je skraćen vremenski period koji je neophodan za izručenje određenog lica, dok je istovremeno uspostavljen i veći nivo saradnje između država članica Evropske unije (EU). Evropski nalog za hapšenje (European Arrest Warrant-EAW) je opravdano stekao status efektnog pravnog instrumenta. U cilju njegovog što boljeg objašnjenja prezentirani su konkretni slučajevi iz prakse kao i relevantni statistički podaci, obuhvaćena su krivična dela za koja se obavezno izdaje, broj izdatih naloga u proteklom periodu, kao i elementi koje mora sadržati.

Ključne reči: Organizovani kriminal, Evropska unija, Evropski nalog za hapšenje, ekstradicija.

1. Uvod

Organizovani kriminal je asocijalna aktivnost i veoma jezgrovit pojam koji svakodnevno upotpunjava vokabular analitičara, kriminologa, pravnika, kolumnista, političara, ali i pripadnika širih narodnih masa.

¹ Docent, Departman za pravne nauke, Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru, e-mail: a.ivanovic@uinip.edu.rs.

² Saradnik u nastavi, Departman za pravne nauke, Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru, e-mail: mirzatotic@yahoo.com

Mnogi ga vrlo često upotrebljavaju, ali bez jasne predstave šta on zapravo predstavlja i šta ga čini toliko neodređenim i nejasnim.³ Prema mnogim definicijama (još nema opšteprihvatljive), predstavlja asocijalnu društvenu devijaciju, nepoželjnu kategoriju u društvenom sistemu, organizaciju ustanovljenu sa ciljem, da maksimizira profit vršenjem krivičnih dela, pružanjem ilegalnih usluga i da obezbeđuje nezakonite proizvode koje potražuju pripadnici šireg društva u kojem egzistira.⁴ Iznad svega, predstavlja gorući problem današnjice. Njegovo pogubno dejstvo je doprinelo da globalna zajednica pronađe prava rešenja i mehanizme za privođenje pravdi onih lica koja su se ogrešila o zakon u jednoj ili više država Evrope ili sveta. Rešenje je pronađeno u Evropskom nalogu za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*), ustanovljenom Okvirnom odlukom (*Framework Decision 2002/584/JHA*) iz 2002. godine, kojoj je posebna pažnja posvećena u Lisabonskom ugovoru, u vezi sa pitanjem "trećeg stuba Evropske unije (EU)".⁵ Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) predstavlja prvi, pravi i konkretan pravni (zakonodavni) mehanizam na području krivičnopravne saradnje u okviru Evropske unije (EU). Utemeljen je na načelu uzajamnog priznavanja sudskih odluka država članica i zamišljen da na službenom nivou Evropske unije (EU) bude paradigma⁶ pravosudne saradnje u krivičnim stvarima.

Na taj način je posebno istaknut značaj načela uzajamnog priznavanja koje je formalno uobličeno u zaključenim Ugovorima, gde se traži od država članica da prihvate odluke pravosudnih organa drugih država članica, da poštuju njihove pravne vrednosti i učinke, kao i da ne ometaju njihovo pravo postavljanja sopstvenih ciljeva i uređivanja zakonodavnih normi. Takođe, primetna je i tendencija ka ukidanju svih formalnosti u postupku ekstradicije uhapšenih/optuženih/osuđenih lica, sprečavanju nepotrebnog zakašnjenja u procesu njihovog izručenja i ubrzanju i/ili izvršenju krivičnih sankcija. Pažnja je bila usmerena na postojanje dve kategorije lica-onih koja su tražena zbog pokretanja i vođenja krivičnog postupka i onih koja su već pravosnažno osuđena, ali su u momen-

³ M. Woodiwiss, D. Hobbs, „Organized evil and the Atlantic Alliance: moral panics and the rhetoric of organized crime policing in America and Britain“, *British Journal of Criminology*, Vol. 49, 2009, 106–128.

⁴ D. Cressey, „Methodological problems in the study of organized crime as a social problem“, *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 1/1967, 107.

⁵ Council of the EU (2002), *Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between member states*, 2002/584/JHA, Official Journal L 190, 18/07/2002, 1–20.

⁶ S. Alegre, M. Leaf, „Mutual Recognition in European Judicial Cooperation: A Step Too Far Too Soon? Case Study – The European Arrest Warrant“, *European Law Journal*, Vol. 10, No. 2, 2004, 200–217.

tu izricanja presude bila locirana na teritoriji neke druge države članice. Odluka o izvršenju Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) zavisi od niza okolnosti. Najvažnije je, da pravosudni organ države članice u kojoj je osoba uhapšena bude nezavisan, da odluke donosi isključivo na osnovu jasnih činjenica i da utvrdi da li konkretno lice pristaje na ekstradiciju ili ne. To je novina u odnosu na tradicionalni sistem ekstradicije (uzručenje) u kome je konačna sudska odluka mogla biti politički konotirana. Zato se prilikom donošenja Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) imalo u vidu, da isti mora biti instrument u rukama pravosudnih organa koji će ubuduće omogućavati potpuno nezavisno donošenje odluka o pokretanju postupka protiv uhapšenog/okrivljenog lica, o izricanju konačne presude, kao i o ekstradiciji.

Izručenje lica drugoj državi je veoma osetljiv čin, ne samo zbog tradicije da se pravosuđe odlikuje širokim nacionalnim suverenitetom, već i zbog činjenice da među državama članicama Evropske unije (EU) postoje značajne razlike u krivičnom zakonodavstvu, ali i po pitanju intenziteta javnog interesa. Nalog nalaže da se pravosudna saradnja u krivičnim stvarima u državama članicama zasniva na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka⁷ i da zakoni i propisi vezani za njegovu prirodu i sadržinu moraju biti usklađeni. Primena Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) kao pravnog mehanizma imala je još jedan cilj, da isti posluži kao instrument u proceni postignutih rezultata na planu uzajamne koordinacije država članica i da ukaže na prednosti i eventualne nedostatke. Kada su u pitanju nedostaci, polazi se od nadležnosti pravosudnog organa koji odlučuje o nalogu, od uplitanja nesudskih vlasti u njegovo izdavanje (javna tužilaštava, političke instance), izostanka sudske kontrole i političke nezavisnosti nadležnih sudova i od ogromnog uticaja interesnih grupa i nacionalnih vlada.

Navedene manjkavosti upućuju na zaključak da je Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) ustvari dvostruka enigma. Prva se odnosi na način imenovanja pravosudnih organa koji su nadležni da saraduju sa istim u drugim državama članicama, na garantovanje nepristrasnosti prilikom donošenja odluka i postojanja kontrole u njegovom izdavanju i izvršenju. Druga enigma je, kako se može očekivati od pravosudnih organa da korektno odlučuju ukoliko je to suprotno pravosudnoj tradiciji nekih država članica i kada i u kojim slučajevima je u odnosu na pravosudnu tradiciju opravdano aktiviranje Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*)? Izložene enigme stvaraju još jednu dilemu: da li je postojeće saznanje dovolj-

⁷ V. Mitsilegas, „The Limits of Mutual Trust in Europe’s Area of Freedom, Security and Justice: From Automatic Inter-State Cooperation to the Slow Emergence of the Individual“, *Yearbook of European Law*, Vol. 31, No. 1, 2012, 319-372.

no da se ispitaju sva gledišta o njegovoj praktičnoj koristi i o mogućim zloupotrebama. Praksa je pokazala da njegova primena može biti ugrožena zbog izostanka potrebne saradnje i zbog naglašenog međusobnog nepoverenja među državama članicama Evropske unije (EU), kao i zbog nejednake nadležnosti sudskih vlasti koje treba da omoguće njegovo sprovođenje.

2. Istorijski pregled na saradnju u krivičnim stvarima u Evropi

Organizovani kriminal predstavlja opšteprisutnu opasnost koja odavno ne poznaje državne granice zbog čega ni Evropa nije pošteđena negativnih uticaja. Nažalost, savremeno doba je u znaku izvršenja različitih krivičnih dela koja poprimaju međunarodne obrise, s obzirom da kriminalci svoje aktivnosti vrše na teritorijama više država, što znatno otežava rad pravosudnim i policijskim instancama. Sve strukture, nacionalne i međunarodne, koje se bore protiv ove pošasti, mogu se uveriti da organizovane kriminalne grupe iz različitih država intenzivno saraduju i da za ostvarenje svojih krajnjih ciljeva državne granice ne posmatraju kao prepreku, već kao veliku prednost. Pomenuta okolnost je iznedrila potrebu da evropske države preventivno deluju na suzbijanju izvršenja protivzakonitih dela što u pravi plan stavlja međunarodnu saradnju. Prve aktivnosti vezane za kooperaciju na planu suzbijanja kriminalnih aktivnosti između evropskih država rezultat su rada Saveta Evrope (*Council of Europe-CE*)⁸ i datiraju iz druge polovine XX veka. Naime, 20. aprila 1959. godine u Strazburu (Francuska) potpisana je Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima (*European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters*), koje je stupila na snagu 1962. godine.

Takođe, Savet Evrope (*Council of Europe-CE*) je odigrao ključnu ulogu 1957. godine donošenjem Evropske konvencije o ekstradiciji (*European Convention on Extradition-ECE*) koju je do današnjeg dana potpisalo pedeset država, uključujući i određene vanevropske (Izrael, Južna Afrika i Južna Koreja). U pitanju je bila promocija najvažnijeg oblika pružanja međunarodne pravne pomoći budući da se ekstradicija: "...ogleda u postupanju vlasti jedne države da izdaju (predaju) izvesno lice vlastima druge države u cilju vođenja krivičnog postupka protiv njega, ili u cilju izvršenja kazne nad njim".⁹ Međutim, donešeni dokumenti nisu imali željeno dejstvo, tako da je Savet ministara Evropske unije (EU) 29. maja 2000. godine usvojio novu

⁸ Council of Europe, European Treaty Series-No. 30 European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters Strasbourg, 20.IV.1959. <https://www.google.rs/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=The+European+Convention+on+Mutual+Assistance+in+...>, 18.01. 2017.

⁹ Z. Stojanović, *Međunarodno krivično pravo*, Pravna knjiga, Beograd 2008, 194.

Konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima (*European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters*).¹⁰ Glavni cilj je bio da se podstakne i osavremeni saradnja između pravosudnih, policijskih i carinskih organa Evropske unije (EU), uključujući Norvešku i Island. Njom se dopunjuju odredbe postojećih pravnih instrumenata i olakšava njihova primena, pa se sa pravom može reći da predstavlja dopunu Konvencije iz 1959. godine i pratećih protokola, Ugovora iz Beneluksa zaključenih 1962. godine i Konvencije o sprovođenju Šengenskog sporazuma iz 1990. godine. Ovom konvencijom ne samo da je iskorenjena kontrola granica između država članica već su obezbeđeni uslovi za dalje produbljivanje saradnje u oblasti borbe protiv kriminalnog ispoljavanja, kao i za proširivanje operativne saradnje.¹¹ Konvencija predviđa da se prilikom pružanja uzajamne pravne pomoći moraju poštovati osnovna pravna načela svake države članice i Evropska konvencija o ljudskim pravima, da država molilja može zahtevati od zamoljene države, da ispoštuje određenu formu ili primeni procesna pravila koja zahteva njeno nacionalno zakonodavstvo. Taj vid saradnje među državama članicama omogućilo je uvođenje Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) koji je u najmanju ruku revolucionarni korak u međunarodnoj pravničkoj teoriji i praksi.

Imajući u vidu pravnu snagu Konvencija i Protokola koja se ogleda u metodološkoj borbi protiv organizovanog kriminala, kao i međudržavnu saradnju, neophodno je istaći vrlo zanimljiv aspekt multilateralizma i evropskog multiregionalizma koji se ogleda u Zakonu o ekstradiciji iz druge polovine pedesetih godina XX veka. Pomenutim zakonom je ustanovljen poseban sistem izručenja (predaje) lica između nordijskih država (Danska, Finska, Island, Norveška i Švedska). Krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina pomenute države su međusobno usvojile uniformne domaće zakone o ekstradiciji.¹² Viševjekovna nastojanja vladara, pravnika, političara i ekonomista evropskih država napokon su urodila plodom, jer je 1975. godine odlukom Evropskog Saveta (*European Council-EC*) ustanovljen forum TREVI (*Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence International*)¹³ o saradnji mi-

¹⁰ *Official Journal of the European Communities C 197/1* (Acts adopted pursuant to Title VI of the Treaty on European Union). Council Act of 29 May 2000 establishing in accordance with Article 34 of the Treaty on European Union the Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union (2000/C 197/01).

¹¹ A. R. Ivanović, „Evropsko krivično pravo – istorijski razvoj, izazovi i perspektive“, *Pravne teme*, br. 5/2015, 111-112.

¹² G. Mathisen, „Nordic Cooperation and the European Arrest Warrant: Intra-Nordic Extradition, the Nordic Arrest Warrant and Beyond“, *Nordic Journal of International Law*, Vol. 79, 2010, 5.

¹³ M. Rozmus, I. Topa, M. Walczak, Harmonization of criminal law in the EU legislation – the current status and the impact of the Treaty of Lisbon, 2010, <http://www.ejtn.eu/Documents/Themis/THEMIS%20written%20paper%20-%20Poland%201.pdf>, 11. 01. 2017.

nistara pravde i ministara inostranih poslova. Zadatak foruma je bio da kod evropskih država sagleda opravdanost tradicionalnog potenciranja visokog stepena opreznosti i samoljublja u pravosudne, policijske i druge organe i da predoči bitnost visoke kolektivne svesti, interesa, ali i potrebe da udruženim snagama efektno deluju protiv lica koja se bave nezakonitim aktivnostima.

Državama poput Zapadne Nemačke, koja se u to vreme suočavala sa ozbiljnim problemom terorizma prouzrokovanim delovanjem militantne frakcije Crvene armije (*Red Army Fraction-RAF*), poznatije pod imenom Bader-Majnhof (*Baader-Meinhof*) to nije bio problem. Takođe ni Španiji, članici Evropske ekonomske Zajednice (*European Economic Community-EEC*) od 1. januara 1986. godine, koja se do nedavno borila sa baskijskom terorističkom organizacijom Baskija i Sloboda (*Euskadi Ta Askatasuna-ETA*). Takve okolnosti inicirale su druge zvaničnike vlada evropskih država da započnu kooperaciju u krivičnim stvarima i da istu sprovede na još širem prostoru. Paleta međunarodnih pravnih instrumenata je posebno obogaćena 14. juna 1985. godine činom potpisivanja Šengenskog sporazuma (*Schengen Agreement*), što je ujedno bio početak postepene eliminacije graničnih kontrola između država potpisnica, ali i svojevrsna promocija slobodnog protoka ljudi, roba, kapitala i informacija na teritoriji tadašnje Evropske ekonomske zajednice (*European Economic Community-EEC*). Dalji uspešan korak usledio je 1997. godine potpisivanjem Ugovora iz Amsterdama (*Treaty of Amsterdam*) kojim je saradnja u krivičnim stvarima zadržala posebno mesto, naročito u okviru policijske i pravosudne saradnje u krivičnim stvarima (*Police and Judicial Cooperation in Criminal Matters*), odnosno u tadašnjem Trećem stubu (*Third pillar*)¹⁴ Evropske unije (*European union-EU*).

¹⁴ Ugovor iz Matrihta (*Maastricht Treaty*) naziva se i Ugovor o Evropskoj uniji (*Treaty on European Union - TEU*). Potpisan je 7. februara 1992. godine, da bi 1. novembra 1993. godine stupio na snagu. Sve do 2009. godine, ili do stupanja na snagu Lisabonskog sporazuma (*Treaty of Lisbon*), predviđao je tri stuba Evropske unije (*European Union - EU*) i novu strukturu njenog uređenja:

a) prvi stub - Evropske Zajednice (*European Communities - EC*), kojim je bila uređena ekonomska, socijalna i politika zaštite životne sredine.

b) drugi stub - Sistem zajedničke spoljne i bezbednosne politike (*Common Foreign and Security Policy - CFSP*) i

c) treći stub - Pravosuđe i unutrašnja politika (*Police and Judicial Co-operation in Criminal Matters - PJCCM*)

Uspostavljanjem opisane strukture, Evropska unija (*European Union - EU*) je dobila političke obrise, dok je sa ekonomske strane najznačajnija novina bila priprema uvođenja zajedničke evropske valute za države članice. https://europa.eu/european-union/sites/europaefiles/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf, 03.01.2017.

3. Evropski nalog za hapšenje (European Arrest Warrant – EAW)

Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) predstavlja instrument u formi pravosudne odluke na osnovu koje jedna država članica Evropske unije (EU) upućuje zvaničan zahtev za hapšenje i/ili predaju uhapšenog ili okrivljenog lica, u cilju krivičnog gonjenja ili neposrednog izvršenja krivičnih sankcija nad njim, drugoj državi članici. Na taj način je značajno pojednostavljen i ubrzan postupak privođenja konkretnog lica koje je optuženo za izvršenje krivičnog dela pred sudsko veće druge države članice, što nameće obavezu postojanja pisanog zahteva. Treba napomenuti da nije bilo lako doći do tako efektnog pravnog instrumenta, budući da su evropske države izgubile gotovo pedeset godina u pregovorima i nastojanjima da pronađu najbolje rešenje koje bi zamenilo dotadašnji komplikovani postupak ekstradicije. Uz podršku Saveta Evrope (*Council of Europa-CE*) i Evropske unije (*European union-EU*) 1999. godine u okviru prvog petogodišnjeg Programa saradnje u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova (Tampere program)^{15,16} u Evropskoj uniji (EU), iznet je predlog o stvaranju Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*), da bi 2002. godine bila doneta Okvirna odluka (*Framework Decision 2002/584/JHA*) Evropske komisije (*European Commission-EC*) o nalogu i proceduri predaje lica između država članica. Nekoliko godina kasnije, tačnije 2009. godine, izvršene su značajne izmene i dopune Okvirne odluke (*Framework Decision 2002/584/JHA*) o Evropskom nalogu za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) i o postupanju prilikom predaje okrivljenih lica između država članica Evropske unije (*European union-EU*).

Naravno, početak borbe za tako veliki uspeh datira iz 1957. godine kada je Savet Evrope (*Council of Europe-CE*) doneo Evropsku konvenciju o ekstradiciji (*European Convention on Extradition-ECE*)¹⁷, čemu treba dodati i potpisivanje prvog (1975. godine) i drugog Protokola (1978. godine). Za-

¹⁵ Tampere Europaischera Rat 15 und 16 Oktober 1999 Schlussfolgerungen des Voesitzes, http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_de.htm, 23. 01. 2017.

¹⁶ M. Haase, J. C. Jugl, Asyl- und Flüchtlingspolitik der EU. In: Bundeszentrale für politische Bildung; www1.bpb.de/themen/7H6FAJ,2,0,Asyl_und_FL%FChtlingspolitik_der_EU.html, 23. 01. 2017.

¹⁷ Evropska konvencija o ekstradiciji je međunarodni dokument potpisan 13. decembra 1957. godine u Parizu (Francuska), a stupio je na snagu 18. aprila 1960. godine. Glavni cilj Saveta Evrope kao inicijatora donošenja Konvencije je postizanje što većeg jedinstva među nacionalnim zakonodavstvima evropskih država na konkretnom području. Stupanjem na snagu Evropskog naloga za hapšenje Evropska konvencija o ekstradiciji više ne predstavlja glavni dokument koji uređuje područje izručenja okrivljenih ili osuđenih lica između država članica Evropske unije (EU). <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168006458704>. 01. 2017.

jednički napor država članica je posebno krunisan donošenjem Konvencije o pojednostavljenom postupku izručenja (*Convention on Simplified Extradition Procedure-CSEP*)¹⁸ iz 1995. godine, kao i Konvencije o izručenju između država članica (*Convention on Extradition Between Member States-CEMS*)¹⁹ iz 1996. godine. Prema navedenim dokumentima, Evropski nalog se primenjuje samo na teritoriji Evropske unije (*European union-EU*), dakle, kada je izdat od strane jedne države članice, validan je i na teritoriji druge, gde može biti sproveden pred svim nacionalnim sudovima. Njegovim uvođenjem napravljen je ogroman pomak prvo, u međudržavnoj pravosudnoj saradnji koja se ogleda u nemogućnosti odbijanja zahteva za različito definisana krivična dela, a zatim i kod uvođenja mogućnosti izručenja domaćih državljana drugoj državi članici.²⁰ Posebnu prednost predstavlja pravilo kojim se zabranjuje mogućnost vođenja krivičnih postupaka po istom osnovu u dve različite države članice. Dakle, ne može se izvršiti ekstradicija stranog lica koje je već osuđeno (ili oslobođeno) za krivično delo zbog koga je pokrenut krivični postupak, bez obzira na uredno podnet zahtev drugoj državi. Pored toga, Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) je uticao i na preformulaciju pravničkih termina, pa je sada u upotrebi termin zahtev za hapšenje (umesto izručenje), s tim da se više ne koristi pojam država koja zahteva i koja dopušta izručenje, već država izdavanja (*issuing state*) i država izvršenja (*executing state*)²¹, čime je izoštrana i pojašnjena formulacija kojom se konačno precizira izvršilac. Kao novinu treba istaći, da je vremenski okvir za izvršenje naloga ograničen na 60 dana od dana prijema, odnosno na 10 dana ukoliko se traženo lice saglasi sa izručenjem.

Uprkos nabrojanim prednostima kojima se Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) odlikuje, u Okvirnoj odluci (*Framework Decision 2002/584/JHA*) Evropske komisije (*European Commission-EC*) iz 2002. godine su precizirani posebni uslovi izdavanja, sa ciljem sprečavanja država članica da zahtevaju ekstradiciju lica koja su počinila lakša krivična dela. Dakle, nalog će biti izdat samo za dela za koja je u državi članici, kao izdavaocu naloga, zaprećena maksimalna zatvorska kazna od jedne godine ili za koja je već određena kazna zatvora (prитvor) u trajanju od najmanje četiri meseca, a koja se nalaze na listi "32". Spisak pomenutih krivičnih dela se nalazi u tabeli broj 1.

¹⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3A114015b>, 03.01. 2017.

¹⁹ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A41996A1023\(02\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A41996A1023(02)), 03. 01. 2017.

²⁰ A. R. Ivanović, A. B. Ivanović, „Evropski dokazni nalog i Evropski nalog za istragu u krivičnim stvarima“, *Pravne teme*, br. 5/2015, 202.

²¹ M. Joutsen, *The European Union and Cooperation in Criminal Matters: the Search for Balance*, HEUNI Paper No. 25, The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations, Helsinki, 2006, 21.

1. Učestvovanje u organizovanoj kriminalnoj grupi	18. Oružana pljačka,
2. Terorizam,	19. Ilegalna trgovina kulturnim dobrima,
3. Trgovina ljudima,	20. Obmane i prevare,
4. Seksualna eksploatacija dece i dečja pornografija,	21. Reketiranje i iznude,
5. Ilegalna trgovina narkoticima,	22. Krivotvorenje i piratstvo proizvoda,
6. Ilegalna trgovina oružjem,	23. Falsifikovanje službenih dokumenata,
7. Korupcija,	24. Falsifikovanje sredstava plaćanja,
8. Finansijske prevare	25. Trgovina hormonskim supstancama
9. Pranje novca,	26. Trgovina nuklearnim i radio-aktivnim materijalima,
10. Falsifikovanje,	27. Trgovina ukradenim vozilima,
11. Dela visokotehnološkog kriminala,	28. Silovanje,
12. Ekološki kriminal,	29. Piromanija,
13. Neovlašćen ulazak i boravak u državi,	30. Krivična dela koja spadaju u nadležnost Međunarodnog krivičnog suda (MKS)
14. Ubistvo	31. Otmica aviona i brodova
15. Ilegalna trgovina ljudskim organima,	32. Sabotaža.
16. Kidnapovanje,	
17. Rasizam i ksenofobija,	

Tabela 1. Lista krivičnih dela, „32“ izuzetka, za sprovođenje Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*)²²

S obzirom da je Okvirnom odlukom (*Framework Decision 2002/584/JHA*) izvršenje Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) predviđalo ukidanje provere dvostruke kažnjivosti za navedena „32“ teška krivična dela, u mnogim državama članicama je zbog heterogene institucionalne postavke i zakonodavne tradicije bilo dosta protivljenja i suprotnih stavova u čemu je prednjačilo pravosuđe Velike Britanije, protagoniste

²² S. Đorđević, *Evropski nalog za hapšenje: deset pitanja deset odgovora*, Beogradski centar za bezbedonosnu politiku (BCBP), Beograd 2011, 9.

nedavnog bregzita.²³ Nezadovoljstvo Velike Britanije je posledica mogućnosti, da njeni državljani budu izručeni i/ili izvedeni pred sud druge države članice za ponašanja koja njeno zakonodavstvo ne prepoznaje kao krivično delo, što se u prvom redu odnosi na krivična dela koja su uključivala rasizam i ksenofobiju.²⁴ Ustvari, cilj zvaničnika Velike Britanije je bila politizacija Evropskog naloga za hapšenje (*European arrest warrant-EWA*), imajući u vidu da su istog doživljavali kao veoma moćno sredstvo kojim se Evropska unija (*European union-EU*) može uvek poslužiti, ukoliko smatra, da se u nekoj od država članica iznose preoštre kritike na račun zvaničnog Brisela. Smatrali su da će na taj način biti pogođeni predstavnici evroskeptičnih medijskih kuća, ali i deo poslanika Evropskog parlamenta (*European parliament-EP*) koji nije uvek raspoložen prema stavovima i odlukama organa Evropske unije (*European union-EU*).

Britanski skepticizam svakako nije i jedini, a kao jedan od bitnih primera koji to potvrđuje može se navesti slučaj Nemačke, koja je dva puta vršila implementaciju odredaba koje se odnose na Evropski nalog za hapšenje (*European arrest warrant-EAW*). Prvo usklađivanje pomenutih normi izvršeno je šest meseci nakon predviđenog roka za implementaciju koji je bio zakazan za 21. jul 2004. godine. Nakon jednogodišnje primene, nemački Ustavni sud je 18. jula 2005. godine proglasio nevažećim odredbe usklađene sa Okvirnom odlukom (*Framework Decision 2002/584/JHA*), pa je Nemačka istupila iz Evropskog ekstradicionog sistema i počela ponovo da primenjuje stari, daleko složeniji sistem. Međutim, nakon intenzivne debate, druga verzija Akta o Evropskom nalogu za hapšenje (*Europäisches Haftbefehlsgesetz-EuHbG*) stupila je na snagu avgusta 2006. godine, čime se Nemačka (ponovo) pridružila zajedničkom sistemu priznavanja ranije donetih odredbi.²⁵

Sagledavanjem ponašanja pojedinih država članica, određenih izuzetaka i sadržine Okvirne odluke (*Framework Decision 2002/584/JHA*) nameće se zaključak, da je većina država nameravala da nalog koristi samo u slučajevima navedenih teških krivičnih dela. Kada se uzmu u obzir sve relevantne činjenice kao najčešći razlozi za izdavanje Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) javljaju se:

²³ S. Carrera, E. Guild, N. Hernanz, „Europe’s most wanted? Recalibrating Trust in the European Arrest Warrant System“, Paper in Liberty and Security in Europe (CEPS), Centre for European Policy Studies, No. 55/March, Brussels, 2013, 2.

²⁴ J.R. Spencer, „The European Arrest Warrant“, Centre for European Legal Studies, Faculty of Law, University of Cambridge, Volume 6, January 2004, 201-217.

²⁵ J. Sievers, „Managing diversity: The European Arrest Warrant and the potential of mutual recognition as a mode of governance in EU Justice and Home Affairs“, Jean Monnet Centre for European Studies, Bremen University (Paper presented at the EUSA Tenth Biennial International Conference Montréal, Canada), 17 – 19 May 2007, 34.

1. sprovođenje istrage za počinjeno krivično delo,
2. izvršenje kazne nakon donete presude i izrečene sankcije i
3. izvršenje odluke o pritvoru.

U daljoj raspravi o Evropskom nalogu za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*), posebno se izdvaja pitanje: u čijoj je nadležnosti izdavanje i izvršenje istog? Prema sadržini Okvirne odluke (*Framework Decision 2002/584/JHA*) iz 2002. godine, državama članicama je data mogućnost, da u skladu sa svojim unutrašnjim pravnim sistemom, utvrde koji će organ biti nadležan za izdavanje, s tim da moraju biti ispunjena najmanje dva uslova: 1. da izdavalac mora biti nadležni organ sudske vlasti države članice i 2. da o tome mora biti obavješten Generalni sekretarijat Evropskog saveta (*European Council-EC*). U cilju pružanja pomoći nadležnim sudskim organima u izdavanju naloga, država članica (ukoliko nema smetnji u okviru svog unutrašnjeg pravnog sistema) može imenovati jedno ili više tela i na osnovu sistema sudova odrediti i centralni nadležni organ, koji će rukovoditi procesom upućivanja (prijem) naloga za hapšenje. Prema tome, kada je u pitanju sprovođenje Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*), obavezno se moraju identifikovati izdavalac, izvršilac naloga i pomoćni organ za izvršenje. Kod utvrđivanja nadležnog organa za izdavanje naloga mogu nastati određene poteškoće, pa se može zahtevati i posredno učešće Evropske pravosudne mreže (*European Judicial Network-EJN*) radi pomoći u njihovom eliminisanju.²⁶ Kada je reč o izdavanju Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*), glavni cilj je da pravi i nadležni pravosudni organ dobije nalog u najkraćem vremenskom periodu.

Sadržina Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*), je uređena Okvirnom odlukom (*Framework Decision 2002/584/JHA*) iz 2002. godine, kojom je propisano da isti treba da prati utvrđenu formu i da sadrži sledeće podatke:

1. informacije o identitetu i državljanstvu traženog lica, odnosno svaki značajan podatak koji upućuje na lice čije se hapšenje traži. Nijedna država članica nema razloga da ne ustupi sve podatke o licu za koje je podnet zahtev za ekstradiciju, a koji su joj dostupni (fotografije, telefonski brojevi, elektronske adrese, originale ili fotokopije ličnih dokumenata i sl.),
2. naziv organa koji je izdao nalog, s tim što imenovani organ, prema Okvirnoj odluci (*Framework Decision 2002/584/JHA*) iz 2002. godine mora pripadati sudskoj vlasti države koja je uputila zahtev,
3. prirodu krivičnog dela, pravnu utemeljenost u unutrašnjem pravnom sistemu i izjavu o podignutoj optužnici i nameri da se konkretnom licu sudi. Ukoliko se nalog za procesuiranje lica izdaje u pretkrivičnom

²⁶ A. Čavoški, „Evropska pravosudna mreža“, *Evropsko zakonodavstvo*, br. 6/2003, 21–23.

postupku, država članica mora svoju izraženu volju da potkrepi formalnom odlukom sudske vlasti. Ne očekuje se da svaki nalog uvek i doslovno sadrži sve podatke, ali se sa pravom očekuje da će u zavisnosti od stepena u kome se nalazi postupak protiv lica čije se hapšenje i izručenje traži, biti korektno navedena izjava o podignutoj optužnici ili pravosnažna sudska presuda,

4. kratki opis okolnosti i činjenica krivičnog dela sa predviđenom sankcijom. U pitanju je nužno postojanje prateće dokumentacije zato što svi dokumenti i nalazi koji su na raspolaganju državi članici, a koje smatra relevantnim, doprinose kompletiranju dokumentacije u nalogu za hapšenje. Na taj način se državi od koje se traži hapšenje mogu predočiti detalji izvršenog dela, ali i neki drugi podaci o traženom licu i

5. pravosnažnu presudu ili neku drugu pravosudnu odluku sa sličnom pravnom snagom na osnovu koje nadležni sudski organ izdaje Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*). Poželjno je raspolaganje sa detaljima o počinjenom krivičnom delu, ali i o mogućoj kazni. Da bi nalog bio kompletan država članica mora da obrazloži krivično delo uz kratku deskripciju svake okolnosti i činjenice koja je od značaja. Ukoliko postoji presuda, rešenje ili sličan dokument koji se odnosi na pojedinca ili na krivično delo, ima se u vidu ona kojom je lice osuđeno za izvršeno krivično delo, ili na rešenje o pritvoru ukoliko se lice traži radi izvršenja odluke o pritvoru.

Nadležni sudski organ koji upućuje nalog odlučuje, da li će pored obaveznih informacija pružiti i dodatne, koje bi mogle poslužiti prilikom njegovog sprovođenja i pomoću kojih se uspostavlja komunikacija između dva nadležna organa: izdavaoca i izvršioca. Izdavalac upućuje nalog nadležnom organu druge države članice ili izdaje poternicu za traženom osobom, najčešće Šengenskom informacionom sistemu i ako je neophodno Interpolu. U bazi Šengenskog informacionog sistema nalaze se podaci o licima:

1. za kojima se traga radi sprovođenja sudskog procesa,
2. koja su pozvana na izdržavanje kazne i
3. koja imaju status svedoka u krivičnom postupku.

Odmah po prijemu naloga izvršilac na svojoj teritoriji utvrđuje tačnu lokaciju traženog lica, pritvara ili zadržava lice pri čemu može koristiti sva ovlašćenja, uključujući i policijska, koja su predviđena unutrašnjim pravom države članice. Uhapšeno ili privedeno (pritvoreno) lice može koristiti sva prava koja su predviđena zakonodavstvom države izvršioca naloga, a ne države izdavaoca, kao i sva policijska i druga sredstva koja omogućava unutrašnje pravo. U takvim slučajevima i policijski organi države članice postupaju kao da je nalog izdao domaći sud, odnosno drugi nadležni organ njihove države. Prema tome, osnovno pravo uhapšenog lica je da mora biti poznato sa svojim pravima i sadržinom Evropskog naloga

za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*). U skladu sa tim, pravilo je da nadležni sudski organ u državi prijema naloga odlučuje o budućem statusu privedenog lica, tako da isto može ostati u pritvoru ili može biti pušteno na slobodu dok se ne donese odluka o ispunjenju naloga, o čemu će odlučiti sudija na prvom saslušanju.

Svrha saslušanja jeste da se proveri da li je Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) kompletan i da li sadrži sve potrebne elemente. Ukoliko nadležni organ države članice smatra da nalog ne sadrži dovoljno činjenica za donošenje odluke, tražiće njegovu dopunu, jer mora uslediti preliminarno, a potom i glavno, saslušanje uhapšenog lica. Glavno saslušanje obavlja imenovani sudija kako bi ustanovio da li postoje prepreke u izvršenju naloga, a razuman rok za saslušanje se određuje prema zakonodavstvu države članice na čijoj teritoriji se sud nalazi. Nakon glavnog saslušanja sudija donosi odluku, na koju prema nacionalnom pravu države članice u kojoj je privedeno lice podvrgnuto utvrđivanju činjeničnog stanja, odnosno saslušano, ima mogućnost da u predviđenom roku podnese žalbu nadležnom sudu. Konačno, odluku o ekstradiciji izvršilac donosi nakon utvrđivanja činjeničnog stanja o ispunjavanju svih uslova za sprovođenje Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*). U odnosu na raniji postupak ekstradicije kao poseban kuriozitet i bitna novina javlja se činjenica da izvršilac naloga više ne posmatra verodostojnost dokaza, već samo formu i ispunjenost svih uslova za njegovo sprovođenje.

Iako je diskusija o Evropskom nalogu za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) koji je *prima facie* doveo do revolucionarnih pomaka u pravosudnom sistemu država članica Evropske unije (EU) vrlo interesantna, ona nema akademskog smisla ukoliko se odnosi samo na osnovni cilj (ubrzavanje procedure ekstradicije i izbegavanje formalnosti suprotne interesima pravde) ili ako zaobilazi dilemu, da li, kada i na koji način država članica može odbiti primenu? Dosadašnja praksa Evropske unije (*European Union-EU*) je pokazala da su određene države članice, na bazi principa zaštite ljudskih prava odbijale da izvrše nalog za ekstradiciju. Međutim, u tome nema ničeg spektakularnog niti protivzakonitog, s obzirom da su takve mogućnosti predviđene u Okvirnoj odluci (*Framework Decision 2002/584/JHA*), pa se tačno zna kada i u kojim slučajevima država članica nema obavezu da izvrši nalog. Traženo lice neće biti izdato ukoliko je:

1. pomilovano, odnosno amnestirano za konkretno krivično delo u državi u kojoj se nalazi i državi kojoj je upućen zahtev za ekstradiciju. Ovakvi slučajevi mogu stvoriti niz nepremostivih teškoća, jer se lice može amnestirati za krivično delo za koje se traži njegovo izručenje u državi u kojoj se nalazi čak i nakon izdavanja Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*). Srećna je okolnost da države članice do sada nisu zloupotrebljavale ovakvu mogućnost, pa deluje optimistički da do toga i u buduće neće doći,

2. lice već osuđeno za krivično delo za koje se tereti (*ne bis in idem*), što predstavlja klasičan razlog odbijanja naloga. Nijedno zakonodavstvo država članica Evropske unije (EU) ne poznaje mogućnost, da lice može biti dva puta procesuirano za isto krivično delo. Osim toga, nema značaja da li je lice osuđeno u državi od koje se traži njegovo hapšenje/izručenje ili u nekoj trećoj državi, kao ni da li je sankcija već izvršena ili je procedura izvršenja još uvek u toku i

3. nedovoljno staro (sticanje punoletstva je uslov u državama članicama) ne može da bude krivično odgovorno prema pravu države članice u kojoj se trenutno nalazi. U ovakvim slučajevima su relevantni propisi države od koje se traži izručenje lica, tako da je starosna granica presudna kod krivične odgovornosti. Uhapšeno lice u državi u kojoj se punoletstvo stiče sa 20 godina ne može biti izručeno državi članici u kojoj ta granica iznosi 18 godina.

4. Pojam i karakteristike ekstradicije

Ekstradicija se u pravnoj teoriji i praksi posmatra kao najznačajniji oblik međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. Njeno sprovođenje (izvršavanje) znači direktno zadiranje u nacionalni suverenitet određene države članice, međutim, taj problem se rešava uspešnim suzbijanjem protivzakonitih aktivnosti koje rezultiraju teškim krivičnim delima. Osim toga, ekstradicija predstavlja težak ispit, koji pruža uvid da li i na koji način države međusobno saraduju, ima li među njima poverenja i partnerskog uvažavanja i da li veruju u pravne sisteme ostalih država članica. Mnogi teoretičari drže do stava da klasičnu ekstradiciju nije moguće sprovesti ako nije ispunjen uslov postojanja identiteta norme.²⁷ To znači da ekstradicija nije izvodljiva u slučajevima, kada ne postoji istovetno krivično delo i sankcija i kod podnosioca i kod primaoca zahteva za ekstradiciju, odnosno i u državi članici u kojoj je učinjeno krivično delo i u državi članici od koje se zahteva ekstradicija.

Pravna priroda i sadržina pojma ekstradicije objašnjeni su kroz poznati pravni princip „*aut dedere aut iudicare*“ (ili izruči ili sudi), koji je njen *ratio legis* i načelo koje istovremeno afirmiše suverenitet država i njihovu saradnju.²⁸ U pravnoj teoriji (i praksi), osim što označava predaju okrivljenog/uhapšenog lica od strane sudske vlasti jedne države, sudskoj vlasti druge države radi njegovog daljeg tretmana, ekstradicija ili izručenje predstavlja i delimično prepuštanje suverene vlasti za krivični postupak, naravno uz određena ograničenja, a pre svih zbog suženog kruga krivičnih dela. Država članica od koje se traži izručenje po pravilu ima obavezu da počinioa krivičnog dela

²⁷ S. Đorđević, 7.

²⁸ M. Škulić, *Krivično procesno pravo*, Pravni fakultet, Beograd 2011. Međunarodna krivičnopravna pomoć i saradnja u krivičnim stvarima (član 530-555).

izruči, ili da mu sama sudi i/ili presudi. Inače, veoma sporno pitanje ekstradicije između država članica Evropske unije (EU), uređeno je dvostranim i višestranim međunarodnim ugovorima, među kojima je već pomenuta Evropska konvencija o ekstradiciji (*European Convention on Extradition-ECE*) iz 1957. godine, zajedno sa potpisanim dodatnim Protokolima, dok predaju radi izdržavanja kazne uređuje Evropska konvencija o transferu osuđenih lica, koja je donešena 21. marta 1983. godine u Strazburu (Francuska).²⁹

Prvi značajniji koraci na planu usklađivanja ekstradicije među državama članicama Evropske unije (*European union-EU*) preduzeti su 90-tih godina XX veka, sa ciljem da se u saglasnosti sa odredbama Evropske konvencije o ekstradiciji (*European Convention on Extradition-ECE*), pojednostavi njen postupak, zbog čega je Evropski Savet (*European council-EC*) predložio ukidanje formalne procedure. Međutim, nakon terorističkog napada od 11. septembra 2001. godine u Njujorku (Sjedinjene Američke Države), situacija je postala dosta ozbiljnija, pa je donešena odluka o zauzimanju čvršćeg stava i izražena je jasna namera za hitno uvođenje novih, rigoroznijih propisa i mera za konkretno suzbijanje terorizma na teritoriji Evropske unije (EU). Nužnost promptnog reagovanja jasno se vidi u članu 32 Okvirne odluke (*Framework Decision 2002/584/JHA*) kojim su propisane obaveze za države članice, da pomenutom pitanju posvete ozbiljnu pažnju, što se i dogodilo njenim stupanjem na snagu 1. januara 2004. godine u osam država članica (Finska, Danska, Irska, Španija, Portugal, Švedska, Belgija i Velika Britanija).³⁰ Italija je aprila meseca 2005. godine poslednja izvršila implementaciju novih propisa, dok su Bugarska i Rumunija isto učinile činom pristupanja Evropskoj uniji (*European union-EU*) 2007. godine.

U najmlađoj državi članici, Republici Hrvatskoj, Sabor je usvojio Zakon o pravosudnoj saradnji u krivičnim stvarima³¹ sa državama članicama Evropske unije (EU), koji je kasnije promenjen zbog čuvenog Zakona Perković (*Lex Perković*).³² Drugačije rečeno, stvoren je novi sistem ekstradicije između država članica Evropske unije (*European union-EU*), čija se uloga

²⁹ *Pravni leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb 2006, 1698.

³⁰ O. Bures, *EU Counterterrorism Policy, A Paper Tiger*, Ashgate, England, 2011, 154.

³¹ Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, *Narodne novine*, br. 91/10, 81/13, 124/13 i 26/15

³² Izmjene Zakona o pravosudnoj suradnji Republike Hrvatske s članicama Evropske unije (EU) u kaznenim stvarima, što ih je usvojio Hrvatski sabor, izazvale su veliku pozornost ne samo u Republici Hrvatskoj. Izmjene toga zakona kolokvijalno su nazvane Lex Perković. Lex Perković ne važi za djela počinjena prije 7. kolovoza 2002. godine, pa njegova primjena onemogućuje primjenu europskog uhiđenog naloga i štiti Josipa Perković od izručenja Njemačkoj. Aktualna vlast u RH nastoji dokazati da slučaj Perković nema nikakve veze s usvajanjem izmjena spomenutog zakona, ali taj pravni akt i dalje se zove Lex Perković (Videti više: Večernji list, 6 kolovoz 2013. godine, (tekst: Što znači (Lex Perković?), autor Vukoja, F.).

može pravilno razumeti isključivo uzimanjem u obzir činjenice, da ranije nisu bili precizirani rokovi u okviru kojih je ekstradicioni postupak morao biti okončan. Već tokom prve godine primene Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) prosečno vreme ekstradicije je sa više od devet meseci spalo na svega četrdeset tri dana. Osim toga, u godinama koje su sledile, broj zahteva za ekstradiciju je konstantno rastao, a slična tendencija se očekuje i u budućnosti. Prema podacima iz tabele broj 2, samo u toku 2014. godine izdato je 14,7 hiljada³³ naloga za hapšenje, što je dvostruko više nego 2005. godine. Takođe, ostvaren je zavidan procenat uspešnosti, kada su u pitanju praćena i predata lica za prezentirani vremenski period.

Redni Broj	Godina	Broj izdatih naloga	Status lica		% uspešnosti Praćeno/predato
			Praćeno/uhapšeno	Predato	
1	2005	6 900	1 770	1 530	
2	2006	6 750	2 040	1 890	
3	2007	11 000	4 200	3 400	
4	2008	14 200	4 500	3 630	
5	2009	15 800	6 150	5 580	
6	2010	13 900	6 460	5 370	
7	2011	9 800	6 490	5 230	
8	2012	10 450	5 840	4 480	
9	2013	13 100	7 850	3 460	
10	2014	14 700	9 660	5 480	

Tabela broj 2. Broj izdatih naloga za hapšenje (*European arrest warrant-EAW*) na teritoriji Evropske unije (EU), broj hapšenja i isporučenih lica³⁴

Bez obzira na приметne prednosti ekstradicije i na pojednostavljenu formalnu proceduru, jedan deo pravnikā (prvenstveno stručnjaka za krivično pravo) nije bio naročito oduševljen, smatrajući da se time otvaraju vrata ukidanju dvostruke kažnjivosti, što je mora se priznati, u određenoj meri i učinjeno. Dakle, kritičarima nije značilo to, što je kaskadabilno vreme (30

³³ J. Groma, S. Kaija, *The European Arrest Warrant: Latvian Experience of Application*, Mediterranean Journal of Social Sciences, MCSER Publishing, Vol 4 No 11, Rome, October 2013, p. 312.

³⁴ Izrada autora prema podacima sajta: https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-en.do, 10. 01. 2017.

dana pa do nekoliko godina) neophodno za isporučivanje uhapšenog/okrivljenog lica iz jedne države članice, vlastima druge države, Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) eliminisao i što se to smatra najvećim iskorakom u odnosu na tradicionalni pravni institut ekstradicije.³⁵ Zato je istim njegova primena bila istovremeno i upućena poruka, da je prostor Evropske unije (*European union-EU*) napokon osavremenjen i osiguran konkretnim, savremenim pravnim instrumentom koji je pošteđen suvišnih administrativnih prepreka. Posebna prednost je što efektivna ekstradicija,³⁶ zbog koje je nalog uveden, nije uticala na ostvarivanje glavnog cilja: krivično gonjenje, privođenje, saslušanje i izvršenje krivične sankcije prema licu koje se nalazi na teritoriji druge države članice.

5. Zaključak

Prošlo je petnaest godina od formalnog usvajanja i preko dvanaest godina od početka stvarnog, praktičnog rada policijskih i pravosudnih organa na osnovama Evropskog naloga za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*). Njegova dosadašnja primena jeste čvrsto usidrena na želji za visokim uzajamnim poverenjem među pravosudnim režimima i vlastima država članica i učesnicama u institucionalnoj borbi protiv organizovanog kriminala koji stvara često nerešive probleme. Oslanjajući se na dosadašnju snagu i rezultate, postoje mišljenja da u okviru Evropske unije (EU) sve države članice dele iste stavove i da razmatraju mogućnosti za primenu istih standarda koji bi garantovali integritet njihovim pravnim sistemima i pravnoj praksi. Takav nivo poverenja je u jednom periodu bio doveden u pitanje, što je posledica reakcija Ustavni sudova nekih država članica koji su imali primedbe na funkcionisanje pravosudnih sistema, na poštovanje ljudskih prava i dokaze o nepravednim suđenjima i izrečenim presudama.

To je u jednom momentu bilo dovoljno, da se skrene pažnja na određene nedostatke i praznine u primeni novog naloga. Ipak, teže od navedenih su implikacije sa kojima se Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*) susreće od svog uvođenja, a koje se donose na permanentno suočavanje sa heterogenim institucionalnim postavkama i pravosudnim tradicijama država članica Evropske unije (*European union-EU*). Upravo iz tog razloga je u prvim godinama primene broj naloga bio značajno niži u odnosu na sadašnji period, što je sa aspekta nacionalnog suvereniteta razumljivo, jer nijedna od država nije pristajala na laku

³⁵ M. Plachta, „European Arrest Warrant: Revolution in Extradition“, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 2003, 178–194.

³⁶ J. Apap, S. Carrera, „European Arrest Warrant. A Good Testing Ground for Mutual Recognition in the Enlarged EU?“, *CEPS Policy Briefs*, № 46, Februar 2004, 3.

podelu sudske vlasti za koju je poznato da se nalazi u srcu svih liberalnih demokratija. Iako su sve države članice u skladu sa formalnim načelima prihvatile Evropski nalog za hapšenje (*European Arrest Warrant-EAW*), ipak su tokom njegove primene pokazale visok stepen odstupanja kada je u pitanju funkcionisanje u praksi. Poverenje u ispravnu primenu ugroženo je čestim kritikama i aludiranjima na njegovo sistemsko izdavanje radi ekstradicije lica povezanih sa delima koja ne spadaju u dovoljno ozbiljna, da bi se zahtev za izvršenje morao aktivirati.

Sugestije za buduće postupanje sastoje se u potrebi, da se više pažnje mora posvetiti metodologiji i tehnici prikupljanja statističkih podataka i neophodnosti korišćenja adekvatnih kvalitativnih modela za nepristrasnu procenu koristi od postupaka pravosudnih organa pojedinih država članica. Za legitimnost sistema koji treba da se dokaže u godinama koje slede, mora se razvijati svest o nezavisnim sudskim učesnicima u nacionalnim pravosudnim sistemima i konačno mora postojati međusobno poverenje (ili dokazano nepoverenje) kada je u pitanju ispitivanje i utvrđivanje obima i delokruga za primenu naloga u praksi. Bitno je napomenuti da Evropski nalog za hapšenje (*European arrest warrant-EAW*) mora biti napisan ili preveden na oficijelni jezik (ili više jezika) države kojoj je upućen, ili na bilo koji jezik koji je priznat u konkretnoj državi. Takođe, država kojoj je upućen zahtev može pod određenim okolnostima odbiti da izvrši ekstradiciju lica, pri čemu Okvirna odluka (*Framework Decision 2002/584/JHA*) propisuje obavezne i neobavezne razloge odbijanja izvršenja.

Aleksandar R. Ivanovic, PhD

Assistant Professor at Department of legal sciences of International university of Novi Pazar

Mirza Totić, MSc

Assistant at Department of legal sciences of International university of Novi Pazar

**EUROPEAN ARREST WARRANT AS AN
INSTRUMENT OF FIGHT AGAINST ORGANIZED
CRIME IN THE EUROPEAN UNION**

Summary

The paper emphasizes the importance of a very important legal instrument, the European arrest warrant (EAW), which came into force in the European Union (EU) in 2004. The main objective of this paper is to perceive from the legal and historical aspects the importance and role of the legal acts that regulate the issue of extradition and the effects of legislative activity by which the latter is implemented. Forasmuch as the manner of functioning of extradition of accused and convicted persons the paper explicitly elaborates the main reasons and justification for the introduction of the European arrest warrant (EAW), the instrument that has greatly simplified the former extremely complicated system of extradition. Also, it has significantly shortened the period of time necessary for the extradition of a particular person, but also has established a higher level of cooperation between the Member States of the European Union (EU). The European Arrest Warrant (EAW) has justifiably acquired the status of an effective legal instrument. In order to offer better explanations the paper presents concrete case studies and relevant statistics, including the offenses which require the mandatory reasons for issuing, the exact number of issued warrants in the past and the containing elements.

Key words: Organized crime, European Union, European arrest warrant, extradition.